

Múzeumok az interneten

Kovács Valéria

Miért vannak a múzeumok?

A múzeumok fő feladata a tudományos munka, valamint a tárgyak bemutatása a nagyközönség számára.

A kiállítás a múzeumi kommunikáció legfontosabb formája. Legtöbb esetben a tárgyak egy egymással összefüggő rendszer tagjai. A múzeumok egyik fontos feladata, hogy szolgáltatásokat szervezzen annak érdekében, hogy a látogatók minél szélesebb rétegének érdeklődését felkeltse. Ilyen a tárlatvezetés, a kiállításhoz kapcsolódó előadások, írásos anyagok, filmvetítés, zenei és irodalmi rendezvények. Ezek csak akkor tartoznak a múzeum kommunikációs rendszerébe, ha beleilleszkednek a kiállítás tematikájába. Főleg a gyermekek és a fiatalok személyiségfejlődését szolgálják a vetélkedők, klubok, szakkörök, múzeumi táborok. Az értékek megismertetésének előmozdításáról van szó, amely

minden civilizált népnek kötelessége, civilizáltságának fokmérője.

A múzeumok kapuinak szélesre tárásával, a távolságok zsugorodásával, a tömegturizmussal, a látni és tudni vágyással bekövetkezett az, hogy egyes múzeumok túllátogatottá váltak. Ugyanakkor múzeumok ezrei alig kerülnek be a „nemzetközi köztudatba”, mivel elkerüli őket a „turista útvonal” vagy gyűjteményük annyira speciális (nyomdászat, textil, borászat, kés és olló gyűjtemény, lámpa, kocsi, patika stb.) ezért lényegesen kevesebben látogatják, mint pl. a képzőművészeti alkotásokat vagy az őslénybemutatókat kínáló nagy múzeumokat.

Internetes múzeumlátogatások

Az internet lehetővé tette hogy az ismertebb, nagy múzeumok és a kisebb gyűjtemények kincseit egyaránt, mind többen megismerjék. A TeleGeogra-

phy (Washington) felmérése szerint 1999-ben több mint 150 millió ember kapcsolódott világszerte a hálózatokra¹

A Museum International (UNESCO) 1999/204. és 2000/205. számában összefoglalást olvashatunk arról, hogy egyes múzeumok mikor és miként kapcsolódtak az internetre. A beszámolókból kiderül, hogy az 1990-es években a világ nagy múzeumaival nem az volt a kérdés, hogy létrehozzanak-e weblapot, hanem az, hogy mit is csináljanak vele. A kis vidéki múzeumoknak az okozta a fő gondot, hogy az internet-hozzáféréshez szükséges infrastruktúra náluk még fejletlen volt. A múzeumok természetesen a digitális kommunikáció világra jötte előtt is tartották a kapcsolatot egymással, de a köztük lévő földrajzi távolság elég nagy akadályt jelentett. Az internet ezt megszüntette, ráadásul a hozzá kapcsolódó e-mail sokkal olcsóbb, mint egy távolsági telefonbeszélgetés díja.

A fejlesztésekhez azért volt nehéz szponzorokat szerezni, mivel egy múzeumi honlapon elhelyezett reklámot lényegesen kevesebben látnak, mint pl. egy sporteseményen megjelenőt. Az internetre kerülést nem gátolták a múzeumi alkalmazottak, de nem is siettették, ugyanis attól tartottak, hogy csökkenni fog a múzeumok látogatottsága, ha az érdeklődők otthonról csak úgy bekukkanthatnak a gyűjteményekbe.

Az internetes múzeumlátogatás igen rövid időn belül népszerűvé vált. Szorosabb kapcsolat alakult ki a valóságos látogatók és a múzeumok között, (különösen az adott terület lakossága és múzeuma között), valamint kialakult az on-line érdeklődők köre. Az első on-line múzeumlátogatók tudományos kutatók és egyetemisták voltak.

Egy múzeum weblapja nem egyszerűen csak szöveg és a tárgyak képeinek gyűjteménye, hanem talán az első, vagy az egyetlen lehetőség, ami kapcsolatot jelent a gyűjtemény és egy látogató között. Az alkalmankénti újsághirdetés helyett az érdeklődőket ilyen módon folyamatosan lehet tájékoztatni a

múzeum életéről (új szerzemények, új publikációk, várható kiállítások és egyéb programok pl. jelmezes történelmi játék, a kiállításhoz kapcsolódva művész/régész/feltaláló előadása, nyitva tartás megváltozása stb.).

Egy virtuális múzeumi adatbázis: <http://vlmp.museophile.com>

A múzeumok különböző módon kapcsolódtak az internethez. 1994-ben a non-profit alapú Virtual Library adott helyet a Virtual Library Museums Pages-nek (vlmp), amin a múzeumok címtára (<http://vlmp.museophile.com>) igen gyorsan nőtt, ezért újabb anyagi forrásokat kellett keresni a fenn tartásához. 1999-ben már több mint 70 ország múzeumát és galériáját lehetett itt megtalálni, amelyeket az 1997-es februári adatok szerint egy millióan, 1998 januárjában már két millióan kerestek fel és 1999 márciusára több mint három millióra nőtt az on-line látogatók száma.²

A francia múzeumok a Kulturális Minisztérium weblapján keresztül jutottak a világhálóra. A Louvre honlapját a kezdeti időszakban évente ötmillióan keresték fel (www.louvre.fr), 1999-ben havonta egy millióan!³ A kanadaiaknak a The Canadian Heritage Information Network nyújtott segítséget. A The Association of Art Museum Directors (AAMD) teremtett forrásokat az Art Museum Network létrehozatalára, amin több mint 150 művészeti múzeum található meg. (Ez jótékonyan hatott más típusú múzeumok közösséggé = hálózattá szerveződésére.) Az ilyen kisebb hálózati kapcsolatok kiépítése teszi lehetővé, hogy a távolabbi jövőben egy olyan meta-szintet lehessen kiépíteni, ami a potenciális látogatóknak lehetőséget biztosít arra, hogy egy kapun bejutva tovább sétálhassanak az összes többi múzeumba. Sokan a nemzetközi múzeumi testületet az ICOM-ot (International Council

of Museums) használták fel, hogy a vmp-n keresztül kapcsolatba kerüljenek az érdeklődőkkel.

Séta az ICOM honlapjáról

Induljunk el az ICOM honlapjáról (innen csak olyan intézményekhez juthatunk el, amelyek tagjai az ICOM-nak.). Az első két oldalon mindent megtalálunk, ami bármilyen formában kapcsolódik a múzeumokhoz, illetve magához a testülethez. Kattintunk a Virtual Library Museums Pages-re. A megjelenő panelen földrajzi területek vagy országok nevei szerepelnek, mellettük zárójelben szerepel az a nyelv, amin a szöveg az angolon kívül még olvasható. A földrajzi területek nevénél nincs ilyen, hiszen azokat tovább kell nyitogatni és az országoknál jelölik a nyelvet. Ha nem egy meghatározott ország múzeumait kívánjuk megnézni, hanem arra vagyunk kíváncsiak, hol vannak a nemzetközi múzeumok, akkor a panel alján azt választjuk ki, és máris előtűnik egy hosszú lista, amin a múzeumokat típusuk szerint csoportosították.

A művészeti galériák és múzeumok közül válogatott listát találunk, az ötödik oldalon pedig kiválaszthatjuk, hogy melyik híres aukciós ház honlapjára kívánunk eljutni.

Akik tudnak az ICOM honlapjáról, nyomban kereső útra indulhatnak. A böngészőkből is könnyű megtalálni a múzeumokat, de eredményt érhetünk el olyan szavak beírásával, hogy „art”, „artist”, „gallery”, „museum” (ha az ország jelét is oda tesszük, akkor gyorsabban érünk célba) igaz, ezek elsősorban a szépművészeti gyűjteményeket jelentik. Aki a repülőket vagy az autók múzeumát keresi, a „múzeumok”-hoz kell először eljutnia, mert az „air”, vagy a „motor/car” beírásával nem azt kapja, amit szeretne.

Egy hazai segédlet: Web Művészeti Galéria

Mivel a diákok rendszeresen kapnak olyan feladatot, hogy tartsanak előadást vagy írjanak dolgozatot egy művészeti irányzatról, egy művészről vagy egy műről, úgy gondoltuk, hogy olyan gyűjteményt mutatunk be, amelyet magyarok állítottak össze, laikusoknak készült, gyors és többirányú keresést tesz lehetővé, ami szinte kézen fogva vezeti az érdeklődőt célja eléréséhez. Ez a Web Művészeti Galéria = Gallery of Art (www.wga.hu), amelyet 1996-ban hoztak létre, és egy olyan gyűjtemény, ami a valóságban nem is létezik, ugyanis a bemutatott műalkotások a világ különböző múzeumaiban találhatóak. A képek kinagyíthatók és képeslapként e-mail-ben elküldhetők.

A „Bevezető”-ben a szerzők pontosan leírják mit tartalmaz a gyűjtemény, milyen a keresési rendszere, azt is közlik, hogy a „Bevezető” és a „Kereső” magyar és angol nyelvű, a többi szöveg csak angolul olvasható. Az adatbázist „Glosszárrium” egészíti ki, ahol a műalkotásokhoz kapcsolódó történelmi személyekre és eseményekre, művészeti centrumokra, az eredeti művet birtokló múzeumokra és templomokra vonatkozó részletes információt tartalmaz.

A keresést elindíthatjuk az indexből és onnan további csoportokhoz jutunk.

Ha például kiválasztjuk Leonardo da Vincit, választási lehetőséget kapunk, hogy a rajzaira, festményeire vagy a szobraira vonatkozóan kívánunk a továbbiakban tájékozódni. (Mint mérnök / feltaláló itt nem szerepelhet, hiszen ez egy művészeti galéria. Azokat a Museo Nazionale della Scienza e delle Tecniche Leonardo da Vinci-ben (www.museo.scienza/index.htm) nézheti meg az érdeklődő.)

A „festmények” menüpont újabb három lehetőséget nyújt; madonna ábrázolások, portrék, vegyes témájú festmények. A műalkotás mellett szerepel annak (becsült) keletkezési ideje, mérete, és a tulajdo-

nos múzeum neve. Az „i” -re kattintva hosszabb-rövidebb ismertetéseket olvashatunk az adott műről.

Az angol nyelvű Bevezető oldalon láthatjuk, hogy hányan keresték fel a Galériát a megnyitása, 1996 októbere óta. (2004. november 15-ig közel öt millió ötvenezeren.) A „Vendégkönyv”-ben megnézhetjük, hogy kik és milyen üzenetet hagytak. A bejegyzések stílusából ítélve, főleg diákok használták a galériát, akik iskolai dolgozatuk, házi feladatuk elkészítéséhez vették igénybe az adatbázist. Akadt azéért szülő is, aki a gyermekének gyűjtött anyagot, valamint tanár, aki előadásához keresett információkat. Zömében elismerő véleményt olvashatunk, azonban található olyan megjegyzést is, „where is Picasso?” amiből kiderül, hogy írója nem olvasta el a Bevezetőt, ahol mindenkinek értésére adják, hogy a gyűjtemény az Európában a 12-18 században keletkezett festmények és szobrok reprodukcióját tartalmazza.

A múzeumok fizetnek az internethez történő direkt csatlakozásért, vagy a weblap tulajdonosának a hozzáférésért. A látogatók számára ingyenes a gyűjtemények megtekintése, csak az interneten töltött időért kell fizetni.

A virtuális múzeum előnyei

A virtuális múzeumok fő előnyei a valósággal szemben, hogy:

- az év minden napján, éjjel-nappal nyitva vannak,
- a gyűjteményeket sokkal többen látogathatják,
- egyszerű az adatok és más információk megszerzése,
- lehetővé vált, hogy szabadon válogassunk az emberi kultúra kincseiből,

- keresgélés közben megtalálhatunk olyan múzeumot, amiről nem is tudtuk, hogy létezik,
- nincs távolság, nincs szükség útiköltségre és szállás díjra.

Természetesen a virtuális múzeumok elsősorban az információszerzéshez nyújtanak segítséget, de egyben felkeltik a vágyat arra, hogy az on-line látogatók (amint lehetőségük van rá) valóságos látogatóként jelenjenek meg náluk. Ki ne szeretné eredetiben látni azokat a csodálatos alkotásokat, amelyek a sors kegyelméből az őskortól kezdve a legújabb korig a világ minden táján fennmaradtak? És „alkotásnak” nemcsak a szépművészet körébe tartozó tárgyakat értjük, hanem mindazokat, amelyeket emberek hoztak létre, a barlangfalakra festett képektől kezdve a viking hajókon át a repülőgépig.

Irodalom

Museum International. – Paris : UNESCO, 1999. No. 204. (Vol. 51, No. 4.)

Museum International. – Paris : UNESCO, 2000. No. 205. (Vol. 52, No. 1.)

ICOM news számai (2000, 2001)

További címek

Museum Stuff: <http://www.museumstuff.com/>

MAMA: MAgyar Múzeumok Adatbázisa:
<http://www.mama.hu/>

Képzőművészet Magyarországon a kezdetektől a XX. század közepéig:
<http://www.kfki.hu/keptar/>

Art Portal: <http://www.artportal.hu/>

VirtuArtNet: <http://www.virtuarnet.hu/>